

and the implementation of coordinated actions aimed at improving the health of the nation is a strategic priority of the state.

The article highlights the issues concerning state policy in the field of circulation of medicines in the health care system of Ukraine. An analysis of its current state and determined its main problems.

It was established that the state policy of Ukraine in the field of health care (which also includes the issue of circulation of medicines) is formed on the basis of appropriate international standards related to the chosen European direction of development. Such standards arise, as well as from specialized acts for the formulation of such policies.

Basic and specialized legal acts on regulating the circulation of medicinal products in Ukraine were analyzed. It is noted that an important condition for the implementation of state policy in the sphere of circulation of medicines in the health system of Ukraine is the observance of the ratio of its goals and the means used for their achievement.

The main objective of state policy in the sphere of circulation of medicines in the health care system of Ukraine as of today should be - preservation and improvement of health of all layers of the population, improvement of the quality of medicines and the effectiveness of medical care, ensuring social justice and the rights of citizens to receive it in the conditions of reform of socio-economic relations by improving organizational approaches to state policy in the field of health care.

Key words: health care; medicines; state policy; acts in the sphere of circulation of medicines.

Федорончук А.В.

СТАБІЛЬНІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ ПРОЦЕДУРИ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО НЕЇ

УДК 342.4

Конституція України, подолавши складний шлях становлення і розвитку, за цей час стала для Українського народу головним правовим документом, надійним оберегом державності, її незалежності та єдності. Адже, в ній закладені найважливіші соціальні цінності людини – її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека, а також права і свободи, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

З точки зору глобалізаційних процесів, основний закон відіграє роль ідентифікатора нації. Конституція, крім загально-правових фундаментальних засад, містить індивідуальні ознаки,

притаманні тим чи іншим суб'єктам міжнародного права. Гармонічне поєднання загальних та індивідуальних норм впливає на якість формування політичної культури, національної свідомості, дотримання основних засад демократії та стабільність процесів розвитку держави [1, с. 43].

Отже, Конституція України є надзвичайно важливим нормативно-правовим актом як для держави, так і для громадянина. А тому, слід підкреслити, що стабільність Основного Закону – це стабільність нашої держави, запорука безперерйного та злагодженого функціонування усього державного механізму.

Протягом усього періоду свого існування Конституція України зазнала багатьох змін, які в тій чи іншій мірі актуалізували цілий ряд надзвичайно складних та важливих проблем як теоретичного, так і практичного характеру. Ці зміни є показником стабільності Основного Закону. Як правило, вони зумовлені розвитком суспільних відносин. Між змінами до Конституції України та суспільними відносинами є певний зв'язок, сутність якого досліджувалася багатьма вченими конституціоналістами, серед яких можемо виділити Юзькова Л.П., Шаповала В.М., Селіванова В.М., Ющика О. І., Бабенка К.А., Белова Д.М., Фрідманського Р.М., Скрипнюка О.В., Савчина М.М., Яковлева А.А. та інших.

Метою статті є дослідження стабільності Конституції в контексті процедури внесення змін до неї, а також, додаткове обґрунтування взаємозв'язку та залежності внесення змін до Основного Закону від розвитку суспільних відносин, і навпаки.

Проблема забезпечення суспільної стабільності та правового механізму внесення змін і доповнень до Конституції України по-різному відображалася в Основному Законі. Починаючи з 90-х рр. ХХ ст. конституційний процес в Україні пройшов шлях, на якому були здійснені як успішні кроки, так і навпаки, кроки, які не сприяли сталому суспільному та державному розвитку. І на сьогодні це питання залишається не вирішеним. Незважаючи на існування в Конституції України правового механізму внесення змін до Конституції України, дане питання практично завжди обумовлене різноманітними політичними процесами. Підтвердженням цього є набір уявлень різних політичних сил щодо необхідно-

сті та способу змінення чинної Конституції. Якщо одні вважають достатнім обмежитися продовженням так званої конституційної реформи, початої внесенням змін до Конституції у 2004 р., то для інших необхідною вбачається зміна форми правління в державі й ухвалення нової редакції Конституції, а треті взагалі пропонують прийняти нову Конституцію України [2, с. 239]. Досить часто можемо спостерігати недотримання порядку внесення змін до Конституції України передбаченого нею ж.

З огляду на зазначене, питання стабільності Конституції відносяться до тих загальних теоретичних проблем, які не втрачають свого значення та актуальності, що викликано як об'єктивними змінами суспільних відносин, так і суб'єктивними чинниками зумовленими політичним інтересом.

Як зазначає Бабенко К.А., проблема стабільності Конституції жодним чином не повинна інтерпретуватись як вузьке чи спеціальне питання теорії конституційного права. Адже, насправді, вона тісно переплетена з рядом фундаментальних для конституційного права питань, як то: роль та значення Конституції в регулюванні суспільних відносин, співвідношення принципу верховенства Конституції та доцільності суспільно-політичних змін, характер взаємодії права та життя, специфіка конституційних норм, функціонування Конституції в суспільному середовищі тощо [3].

У своєму науковому дослідженні ми звернемо увагу саме на стабільність Конституції крізь призму порядку внесення змін до неї, її співвідношення із розвитком суспільних відносин та іншими чинниками.

Варто зазначити, що Конституція України передбачає один вид текстуальної модифікації – внесення змін (Розділ 13 Конституції України). Нетекстуальна зміна Конституції України здійснюється у вигляді «перетворення», тобто зміна змісту окремих положень Конституції без формального вторгнення в конституційний текст. «Перетворення» Конституції України здійснюється, головним чином, через розвиваючі її приписи поточне законодавство та рішення Конституційного Суду України. «Перетворення» являє собою реальну альтернативу текстуальним змінам чинної Конституції (внесення змін та доповнень, перегляд). Однак, сто-

совно чинної Конституції України даний феномен сприймається в науковому середовищі неоднозначно [4, с. 85].

На думку Н. Мяловицької, стабільність Конституції дістає вияв у непорушності її положень, у забезпеченні високого ступеня стійкості щодо впливу політичних сил, які змінюють одна одну приходячи до влади [5, с. 23].

Вимогу щодо забезпечення стабільності конституції та конституційних норм О. Святоцький та М. Теплюк описують поняттям «принципу непорушності». Водночас, як доводять згадані дослідники, зазначений принцип можна тлумачити і як забезпечення максимальної стабільності конституції, і як імперативну заборону щодо певних змін, які можуть бути гіпотетично внесені до конституції у разі зміни політичних або інших обставин [6, с. 1081].

Стабільність Конституції може розглядатися в аспекті класифікації конституцій на «жорсткі» та «гнучкі». Так, розглядаючи гарантії стабільності конституції Цимбалістий Т. вказує на те, що щораз більше поширення в останній час отримує практика оголошення основних, найбільш важливих конституційних положень такими, що не підлягають зміні. Це одна з найважливіших гарантій стабільності конституції, яка забезпечує необхідну ступінь її статичності [7, с. 71].

Зокрема, аналіз змісту ч. 1 ст. 157 Конституції України, засвідчує наявність чіткої та однозначної заборони вносити зміни до Конституції України, якщо вони спрямовані на скасування або обмеження прав і свобод людини і громадянина, або на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Конституція України містить інші механізми-запобіжники, які роблять процедуру внесення змін до Конституції України більш збалансованою. Це обмеження щодо повторного подання законопроекту про внесення змін. До розділів I, III і XIII з одного і того ж питання таке подання можливе лише до Верховної Ради наступного скликання, законопроект про внесення змін до інших розділів, який розглядався Верховною Радою України і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради не раніше,

ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту. Крім того, Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень не може змінювати одні і ті ж самі положення Конституції України (статті 156, 158 Конституції України). А також, Конституція України не може бути змінена в умовах надзвичайного або воєнного стану (стаття 157 Конституції України) [8].

Розглядаючи стабільність Конституції України в контексті порядку внесення змін до Основного Закону, потрібно зазначити, що метою внесення змін до Конституції є розвиток та вдосконалення системи конституційно-правового регулювання в Україні, яка вибудовується навколо людини і функціонує заради людини. Тому, будь-які зміни до Основного Закону повинні бути спрямовані на покращення як прямо, так і опосередковано правового становища людини і громадянина. Як зазначав свого часу В. Селіванов, «та модель влади, яка була закріплена в Конституції України, засвідчила, що вона є неефективною для сучасного стану незалежної України, потребує певної зміни, орієнтованої передусім на людину як системоутворюючий чинник українського суспільства» [9, с. 10].

Конституція України є своєрідним центром та основою розвитку всієї системи законодавства нашої країни. Як справедливо пише О. Нонко, Конституція постає як своєрідне ядро національного законодавства і одночасно гарант його стабільності [10, с. 21]. Саме тому, вона потребує особливого захисту від будь-яких посягань чи то з боку громадян (їх об'єднань) чи держави та її органів влади.

У свою чергу, такий підхід передбачає наявність особливої правової процедури, відмінної від внесення змін до поточного законодавства. І ця процедура може бути успішно реалізована тільки у тому випадку, якщо вона в повній мірі узгоджена із динамікою суспільних відносин. Конституція, як слушно стверджував В. Ф. Мелашенко, повинна поєднувати в собі дві якості – стабільність і динамізм. Стабільність надає конституції таких рис, як добротність, надійність, сталість. З іншого боку, вона не може не реагувати на зміни, що постійно відбуваються в суспільстві [11, с. 119]. В будь-якому випадку, при прийнятті рішення щодо

внесення змін до Конституції мають бути об'єктивно оцінені усі можливі наслідки такого кроку. Адже зміни мають розвивати та оберігати, а не гальмувати та знищувати ті цінності, які закладені в Основному Законі.

Стабільність Конституції не повинна стримувати розвиток суспільних відносин та бути перешкодою для реалізації конституційної реформи, яка покликана втілювати найбільш важливі конституційні принципи і цінності. Як зазначає Агафонова Н.В., діалектика зв'язку конституції і конституційної реформи полягає у тому, що конституція визначає засади і порядок запровадження конституційної реформи, а конституційна реформа забезпечує стабільність конституції [12, с. 359]. Разом з тим, вплив тих чи інших суспільних відносин на розвиток Конституції повинен здійснюватися із певними обмеженнями. Так, наприклад, О. Скрипнюк вважає, що вплив суспільних відносин на Конституцію можливий і припустимий лише до тих пір, поки Конституція не починає сприйматись як засіб обслуговування чи то політичних, чи то ідеологічних інтересів [13, с. 24].

Безумовно, конституційно-правове регулювання має бути гнучким та ефективним. Але це не означає, що у Конституцію мають вноситися зміни при першій нагоді. Слід пам'ятати, що існують альтернативні інструменти для врегулювання суспільних відносин. Наприклад, в окремих випадках одна й та ж суспільна проблема може бути вирішена завдяки її врегулюванню як на рівні звичайного закону, так і на рівні конституційного закону, не вдаючись до внесення змін у Основний Закон.

«Коли конституція відрізняється справжньою стабільністю, ймовірним і оптимальним варіантом її розвитку стає адекватна (тобто не породжує порушень) реалізація конституційних положень у поточному законодавстві та рішеннях правозастосовних органів. Якщо ж незмінність конституції штучно підтримується верховною владою, то така стабільність є тільки зовнішньою. В умовах, коли стабільність конституції починає заважати суспільному розвитку, а її окремі норми виявляються нежиттєздатними, рано чи пізно постане питання про внесення до конституції змін і навіть її перегляд» [14, с. 5]. Конституція і закони повинні

бути стабільними, щоб вони могли реалізовуватись і позитивно впливати на розвиток політичної і правової систем. Водночас із розвитком та зміною суспільних відносин законодавство повинно оновлюватись, оскільки виникає потреба в усуненні суперечностей шляхом внесення змін і доповнень [15, с. 78]. Зволікання у певних випадках із внесенням змін до Конституції, коли існує невідповідність між реальним станом розвитку суспільних відносин і тим, що закріплено у конституційно-правових нормах, може призвести до виникнення протестних настроїв, які далі можуть перерости у революцію або державний переворот. Спроби убезпечити конституцію від занадто частих змін у ряді випадків служать причиною для відміни конституції і прийняття нового Основного закону, тому що в результаті зміни соціально-політичної дійсності в державі чинність існуючої конституції не можлива. У зв'язку з цим, слушним видається вислів відомого вченого-правника М. Коркунова, який зазначав, що «всяка спроба, яка штучно встановлюється формами і термінами затримати зміну державного ладу, повинна бути визнана абсолютно неспроможною. Зміна державного ладу не є справою чийогось особистого свавілля, а виробляється дією мінливих обставин суспільного життя. Нові, сильні запити суспільства, що розвивається, завжди подолають суперечливу їм букву закону, а складні, повільні форми зміни конституції в практичному результаті тільки примножать випадки насильницьких державних переворотів» [16, с. 22].

Серед вітчизняних фахівців цю проблему одним з перших порушував Л. Юзьков, доводячи, що у суспільстві завжди є потреба приведення до певної відповідності фактичної та юридичної конституції. Як стверджував цей визначний фахівець, саме зміна суспільних відносин, їх динамічний розвиток, поява нових форм та інститутів суспільного співіснування та взаємодії породжує потребу змін на рівні юридичної конституції [17, с. 9-10].

Для того, щоб привести у відповідність фактичну та юридичну конституцію та унеможливити внесення до Конституції України необґрунтованих змін, потрібно дотримуватися таких вимог:

- чіткого наукового обґрунтування необхідності внесення змін до Конституції України на даному етапі розвитку суспільних

відносин із виокремленням як позитивних, так і негативних наслідків таких змін;

- проведення суспільного обговорення та професійних консультацій для напрацювання пропозицій до проекту Закону про внесення змін до Конституції України з урахуванням думки представників інститутів громадянського суспільства та фахівців відповідних сфер суспільних відносин;

- чіткого правового визначення процедури зміни чинної Конституції України;

- точного і неухильного дотримання Конституції України усіма суб'єктами, які беруть участь у процедурі внесення змін до Конституції України.

Науковець Бабенко К.А. зазначає, що внесення змін до Конституції є цілком нормальним та природнім процесом, особливо коли це стосується питань пов'язаних із системою організації державної влади. Для того, щоб Конституція все ж таки зберігала свою стабільність, для того, щоб вона могла бути охарактеризована як основа стабільності законодавства в цілому та суспільно-правових відносин, необхідно враховувати два важливі моменти. Перший з них має суто юридичний характер. Він пов'язаний з тим, що як така Конституція за своїм складом є неоднорідною і в цьому сенсі гранично важливо відділити ту її частину, де викладаються основи суспільного та конституційного ладу, основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина від інших розділів. Так, кажучи про Конституцію України, гранично важливо врахувати, що може існувати два різних види законопроектів про внесення змін до Конституції: законопроекти про внесення змін до розділів I, II та XIII, та законопроекти про внесення змін до інших розділів Конституції. Інший момент, на який потрібно звернути увагу має політичний характер. Тобто, Конституція повинна змінюватись не під впливом палкого бажання тих чи інших політичних партій, політичних гравців, політичних лідерів тощо, а в результаті загальносуспільного консенсусу, коли в процесі широкого загальносуспільного обговорення, в якому беруть участь представники всіх політичних сил досягається спільне розуміння

того, які саме зміни необхідні, а також того, в який спосіб та завдяки яким механізмам ці зміни повинні бути запровадженні [3].

Як ми вже зазначали, питання стабільності Конституції в значній мірі пов'язані із політичним середовищем, яке існує в країні. «Навряд чи можна пояснити незмінність чи динамізм тої чи іншої конституції тільки передбаченим порядком її зміни. Дуже важливе значення мають фактори історичного, політичного характеру» [7, с. 74]. Тому, розробку і закріплення у Конституції України правових механізмів, які роблять процедуру внесення змін до Конституції більш досконалою, слід розглядати із врахуванням політичного аспекту.

Адекватне функціонування Конституції можливе тоді, коли органи державної влади цілеспрямовано реалізують основні конституційні положення та принципи, забезпечують конституційну законність, створюють сприятливі умови для ефективного забезпечення, охорони та захисту прав і свобод людини і громадянина. В такому випадку Конституція постає одночасно і як основа стабілізації суспільних відносин, і як максимально стабільний нормативно-правовий акт. Але досить часто, як свідчить практика має місце відношення до Конституції як до інструменту наділеного безмежною владою. І в такому випадку, політичні сили, окремі органи державної влади використовують Конституцію з метою збільшення обсягу владних повноважень. З цього приводу, М. Тесленко зазначає, що за своєю юридичною природою взаємодія вищих державних органів, що уособлюють волю народу і мають забезпечувати різні сфери суспільного життя відповідно до вимог конституційної законності, повинна сприяти стабільності конституції... однак в Україні цього не сталося [18, с. 26].

На нашу думку, не сталося, з багатьох причин, але насамперед потрібно звернути увагу на те, що ми не робимо висновки із отриманого досвіду внесення змін до Основного Закону. Не намагаємося виправити помилки минулого, які як кайдани тримають нас на одному місці не даючи змоги розпочати впевнену ходу до фундаментальних суспільних та конституційних змін.

Конституція України після змін у 2004, 2010 та 2014 рр., внесення яких відбувалося з порушенням конституційної процедури,

не може бути правовим фундаментом ефективної організації держави і суспільства та приречена на ігнорування з боку як держави, так і суспільства. Органи державної влади (насамперед вищі) при виконанні владних повноважень часто керуються політичною доцільністю та маніпулюють конституційними положеннями. Конституційні норми є деклараціями, а конституційний механізм державної влади змінюється залежно від зміни нестабільних політичних інтересів. Як наслідок, нестабільна і нечітка Конституція України є недієвою та не може стати базою для вкрай необхідних суспільству реформ — політичної, адміністративної, реформи місцевого самоврядування та децентралізації [19].

Яскравим прикладом можливого внесення змін до Конституції України під впливом внутрішньополітичних обставин, була спроба скасувати адвокатську монополію, коли Верховна Рада України розглядала законопроект від 29.08.2019 р. № 1013 «Про внесення змін до Конституції України. Як справедливо зазначає, Чебаненко А. «безумовно, вищезазначені дії новоспечених можновладців не лише викликали подив більш ніж 50-тисячної адвокатської спільноти України, а й стали причиною відповідного відкритого звернення Національної асоціації адвокатів України на адресу Президента та Верховної Ради України щодо неприпустимості прийняття і введення в дію цього законопроекту» [20, с. 13].

Окрім внутрішніх чинників, приводом для внесення змін до Основного Закону можуть бути і зовнішні політичні чинники. Яскравим прикладом зовнішньополітичного чиннику є Мінські угоди, на підставі яких вже тривалий час Російська Федерація наполягає на необхідності внесення змін до Конституції України з метою закріплення у ній особливого статусу окремих районів Донецької й Луганської областей.

Вищезазначені спроби внесення змін до Конституції України не були реалізовані, оскільки, на нашу думку, є нічим іншим як політичними спекуляціями та маніпуляціями.

З огляду на це, в процесі вдосконалення Конституції України мають бути передбачені спеціальні механізми, які б гарантували неможливість будь-яких подальших змін до Конституції виключ-

но через політичні маніпуляції, які реалізуються тими чи іншими політичними силами. «Наразі у світовій практиці доволі широко використовується механізм парламентсько-всенародного способу змінення конституцій, коли до цього процесу рівною мірою залучаються як парламент (як вищий всенародний представницький орган законодавчої влади), так і громадяни (які на референдумі схвалюють або не схвалюють запропоновані і розроблені парламентом зміни до будь-яких статей конституції). Позитивом такого підходу є створення перешкод для будь-яких спроб поза народно-го або позапарламентського внесення змін до конституцій» [21]. Такий досвід обов'язково має бути врахований про розробці додаткових правових механізмів для вдосконалення процедури внесення змін до Конституції України.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можемо зробити висновок про те, що Конституція України наділена властивостями, які зумовлюють високий рівень її стабільності. Стабільність Конституції не повинна стримувати розвиток суспільних відносин. Водночас, рівень розвитку суспільних відносин є маркером визначення необхідності внесення змін до Основного Закону. Внесення змін до Конституції України викликано як об'єктивними змінами суспільних відносин, так і суб'єктивними чинниками зумовленими політичним інтересом. Для вдосконалення процедури внесення змін до Конституції України потрібно передбачити спеціальні механізми, які б гарантували неможливість будь-яких подальших змін до Конституції виключно через політичні маніпуляції.

Слід пам'ятати, що стабільність Конституції України залежить не тільки від того, наскільки часто до неї вносяться зміни в залежності від розвитку суспільних відносин, але й від того, якою є діяльність органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, яким є відношення кожного з нас до Конституції, чи обізнані ми з її положеннями та чи охороняємо її цінності.

1. Володимир Тарасюк *Конституція України як об'єкт політичних маніпуляцій* / Тарасюк Володимир // *Віче*. – 2016. – № 11/12. – С. 43-46
2. Юцик О. І. *Теоретичні основи законодавчого процесу: монографія* / О. І. Юцик. – К.: *Парламентське видавництво*, 2004. – 519 с.

3. Бабенко К.А. Проблема стабільності Конституції в аспекті суспільних трансформацій. URL: <https://baas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/110-problema-stabilnosti-konstitutsiji-v-aspekti-suspilnikh-transformatsij.html> (дата звернення: 18.12.2020)
4. Белов Д.М., Фрідманський Р.М. Трансформація конституціоналізму в контексті внесення змін до Конституції України, Науковий вісник Херсонського державного університету, Серія Юридичні науки, Випуск 4. Том 1, 2015, с. 84-87
5. Мяловицька Н. Конституційно-правова реформа і методологія науки конституційного права // Вісник Конституційного Суду України. – 2006. - №2. – С. 22-29
6. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – X. : Право, 2011. – 1128 с.
7. Т. Цимбалістий Гарантії стабільності конституції // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2006. - № 3-4 (19-20). – С. 69-75
8. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.12.2020)
9. Селіванов В. Державна влада як елемент державно упорядженого суспільства в Україні // Право України. – 2006. - № 9. – С. 10-17
10. Нонко О. Конституційний процес в Україні та вплив на нього Ради Європи // Право України. – 2006. - №9. – С. 21-24
11. Конституційне право України [Текст] / за ред. В.Ф. Погорілка. – [4-е вид.]. – К.: Наукова думка, 2003. – 732 с.
12. Н.В. Агафонова Конституція як об'єкт реформування // Університетські наукові записки, 2016, № 59, с. 351-366
13. Скрипнюк О.В. Поняття функцій Конституції та теоретико-методологічні проблеми їх класифікації // Право України. – 2006. - № 2. – С. 21-26
14. Савчин М.М. Конституційна асамблея. Проблема демократичної легітимності / М.М. Савчин // Юридичний вісник України. - № 11, 17-23 березня 2012. – С. 4-6
15. Пархоменко Н.М. Стабільність конституції України як чинник формування та ефективного функціонування політичної системи [Текст] / Н.М. Пархоменко // Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід України та Республіки Білорусь: матеріали

- Міжн. наук. конф. (м. Київ, 22 листопада 2012 р.). – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. – С. 75-78*
16. Коркунов Н.М. Сравнительный очерк государственного права иностранных держав. Часть первая. Государство и его элементы. – СПб.: Типография М.М. Стасюлевича, 1890. – 63 с.
17. Тихонова Є., Юзьков Л. Конституція юридична і фактична / Є. Тихонова, Л. Юзьков // *Право України*. – 1992. - № 1. – С. 31
18. Тесленко М. Юридична природа правової охорони Конституції // *Вісник Конституційного Суду України*. – 2006. - № 3. – С. 24-31
19. Громадська спілка “Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ”. Конституційна реформа. URL: <https://rpr.org.ua/groups-rpr/22konstytutsijna-reforma/> (дата звернення: 20.12.2020)
20. А. Чебаненко *Адвокатура України: монополізм чи професіоналізм?* // *Вісник Національної асоціації адвокатів України*, жовтень 2019, № 10 (57), с. 13-15
21. Яковлев А.А. Конституційний процес і проблема стабільності конституційного законодавства / *Науковий журнал (електронне видання) Право і громадянське суспільство*, № 4(12), 2015, с. 33-45. URL: [file:///C:/Users/Andriy/Downloads/Konstytutsiyne_pravo._Yakovlyev%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Andriy/Downloads/Konstytutsiyne_pravo._Yakovlyev%20(1).pdf) (дата звернення: 20.12.2020)

Федорончук А.В. Стабільність Конституції України в аспекті процедури внесення змін до неї

У статті досліджується стабільність Основного Закону в контексті процедури внесення змін до нього. Автор аналізує та додатково обґрунтовує взаємозв'язок та взаємозалежність внесення змін до Конституції України від розвитку суспільних відносин, і навпаки.

Ключові слова: стабільність Конституції, внесення змін, суспільні відносини, політичний чинник.

Fedoronchuk A.V. Stability of the Constitution of Ukraine in terms of the procedure for amending it

The article examines the stability of the Basic Law in the context of the procedure for amending it. The author notes that during the whole period of its existence the Constitution of Ukraine has undergone many changes, which to some extent have actualized a number of extremely complex and important problems of both theoretical and practical nature. These changes are an indicator of the stability of the Basic Law. As a rule, they are due to the development of social relations. There is a certain connection between the amendments to the Constitution of Ukraine and public relations, the essence of which is the subject of research.

The purpose of the article is to study the stability of the Constitution in the context of the procedure for amending it, as well as to further substantiate the relationship and

dependence of amendments to the Basic Law on the development of public relations, and vice versa.

The stability of the Constitution is associated with objective changes in public relations and subjective factors due to political interest.

Any changes to the Basic Law should be aimed at improving both directly and indirectly the legal status of man and citizen.

The procedure for amending the Constitution of Ukraine can be successfully implemented only if it is fully consistent with the dynamics of public relations.

In the process of improving the Constitution of Ukraine, special mechanisms should be provided that would guarantee the impossibility of any further changes to the Constitution solely through political manipulation.

As a result of the research, the author concluded that the Constitution of Ukraine is endowed with properties that determine a high level of its stability. The stability of the Constitution should not hinder the development of social relations. At the same time, the level of development of public relations is a marker of determining the need for amendments to the Basic Law.

Key words: stability of the Constitution, amendments, public relations, political factor.